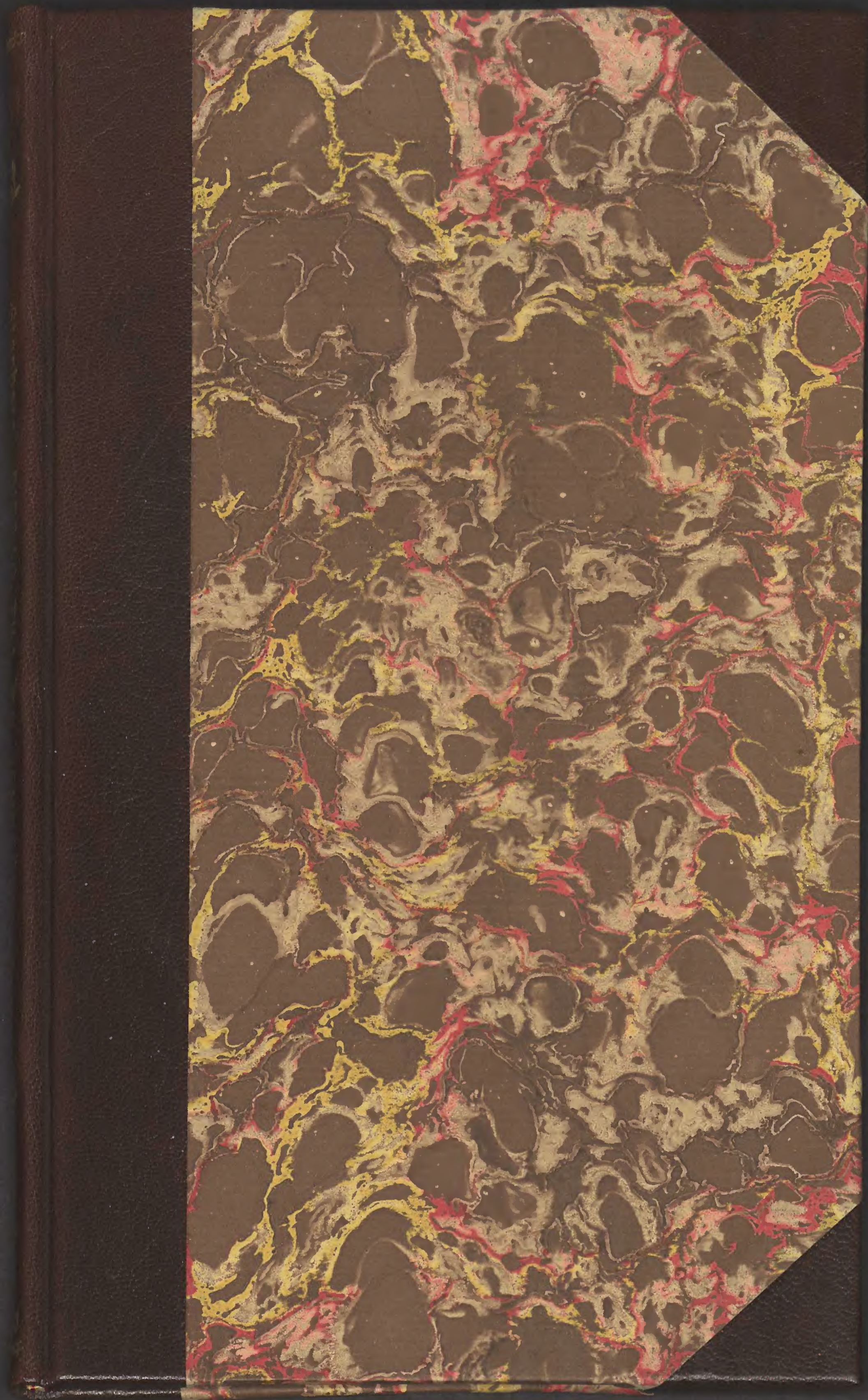

Bidrag
till en jemnförelse emellan de Nordiska
Edda-Sångerna om Sigurd-Fafnersbane
och den Tyska Dikten:
Der Nibelunge Not.

Akademisk Afhandling,

hvilken
Med vidtberömda Philosophiska Facultetens tillstånd
till offentlig granskning framställes
af

STEN JOHAN STENBERG
PHIL. MAG.

och

PEHR GUSTAF VICTOR PALLIN
Med. Ph. Cand., af Vermlands Nation

på Gustavianska Lärosalen den 10 Dec. 1845
p. v. t. f.

Förra Delen.

Upsala
Wahlström & C.

ORDINARIE KONGL. HOFPREDIKANTEN,
CONTRACTS-PROSTEN, KYRKOHERDEN I FELLINGSBRO,
FÖRSTE KAPLANEN VID KONGL. MAJ:TS ORDEN

HÖGÄREVÖRDIGE OCH HÖGLÄRDE

HERR MAGISTER

ESAIAS MAGNUS TEGNÉR

OCH

HÖGÄDLA FRU

CAROLINA CHR. TEGNÉR

född ARBSCHOUG

vördsammast och innerligas

egnadt

af

VICTOR PALLIN.

HISTORIARUM LECTORN VID CARLSTADS GYMNASIUM

CONTRACTS-PROSTEN ÖFVER KILNS CONTRACT

KYRKOHERDEN I HAMMARÖ PRÆBENDE-PASTORAT

HÖGÄREVÖRDIGE OCH HÖGÄDLE

HERR MAGISTER

JÖNS CHRISTOFFER SÖDERBERG

med vördnad och vänskap

af

en tacksam lärjunge

VICTOR PALLIN.

Hulda Föräldrar,

Älskade Syskon

och en

Älskad Svåger

egnas dessa blad

med varmaste tacksamhet och innerligaste tillgifvenhet

af

PEHR GUSTAF VICTOR.

Det urgamla Sagoämnet om Völsungar och Gjukungar, deras stora egenskaper, deras lysande bedrifter, deras brott och undergång, gestaltande sig till ett verldshistoriskt Sorgespel, som mäktigt anslår menniskohjertats känsligaste strängar, har djupt ingripit i såväl de Skandinaviska som Germaniska folkens barndomsminnen. Bland de hjeltar i denna lysande krets, hvilkas namn, genom skaldens sång, eller sagoberättarens förtäljning, gått till efterverlden, är ingen mera vidtbekant och ryktbar än Sigurd Fafnersbane. Härstammande från Oden, utmärkte han sig framför alla andra i ädelhet och manliga idrotter, och när de berömdaste män och konungar omtalas i forntidens sagor, "blifver han alltid satt i spetsen, och hans namn nämnes i alla tungor nordanför Greklands haf, och så skall det vara så länge verlden står" [1]. Hans bedrifter, kärleks-äfventyr, förrädiska afdagatagande och den deröfver utöfvade hämnden, äro föremål för åtskilliga sånger af Nordens äldsta poetiska qvarlefvor, samlade i Edda Sæmundar hinns Fróda, äfvensom för Germaniens förnämsta Nationaldikt Der Nibelunge Not.

Syftemålet för denna afhandling skall blifva att visa några hufvudsakliga skiljaktigheter mellan dessa Sånger och den Tyska Dikten, såväl i afseende på behandlingen af det hela, som isynnerhet uppfattningen af de hufvudcharacterer, hvilka närmast äro länkade vid, och satta i förbindelse med utvecklingen af Sigurds öde. Innan vi dock öfvergå härtill, må det tillåtas oss att kasta en historisk blick på hvardera af de nämnda samlingarne särskildt.

Nordens, i behåll varande, äldsta poetiska urkunder finnas, såsom nämndt är, samlade i Edda Sæmundar hinns Fróda. Denna blef i sednare tider ej bekant utom Island förr än i medlet af 17 årh., då Biskop Brynjulf Svensson till Konung Fredrik III i Danmark afsände en Pergaments-codex, innehållande de fleste till densamma vanligen

---

1) Völsunga-Saga Cap. 22. Ed. Rafn.

räknade sånger. Att denne dock ej varit den ende befintlige, synes af nyare Pappers-codices, hvilka tydligen äro afskrifne efter andra membraner, och innehålla flere af de hithörande dikter än den ifrågavarande [1]). Man har mycket tvistat om benämningen: "Sæmundar Edda"; och den villfarelsen gjorde sig en lång tid herrskande, att den berömde Isländaren Sæmund Sigfusson, med tillnamnet "hin frode", var dess författare. Vid en närmare undersökning af sångernas egen beskaffenhet, äfvensom deras förhållande till andra dylika, utom denna krets, blir dock osannolikheten häraf så i ögonen fallande, att detta förmenande vederlägger sig sjelf; hvadan man numera också temmeligen allmänt antager att Sæmund blott samlat och uppteeknat dessa dikter, en enda, Solar-ljod, möjligen undantagen, den han tros sjelf hafva författat. De egentlige skalderne hafva, intagne af sitt ämnes storhet, och liksom vetande att deras sång endast var ett genljud af de toner, som lefvat i folkets bröst och på dess läppar, förgätit att nämna sig sjelfva. De hafva ock förblifvit onämnda; men deras sånger hafva gått till efterverlden, och stå i poetiskt värde långt öfver deras af en sednare period, som, genom en mängd klyftigheter och nya former, sökt föreviga sina namn.

Vanligen indelar man de Eddiska sångerna i Mythiska och Mythiskt-Historiska. De som omförmäla Sigurd Fafnersbane och hans ätt, höra alla till den sednare afdelningen och äro följande: Sigurdar-Qvida I [2]), II, III, Fafnis-mál, Brynhildar-Qvida I (Sigurdrifo-mál) och II, Helreid-Brynhildar, Godrunar-Qvida, Godrunar-Harmr, Oddrunar-Grátr, Godrunar-hefna, Atlamál en Groenlenzko, Godrunar-Hvata och Hamdis-mál; hvartill kommer den Prosaiska Sinfjötla-lók. De äro ej, såsom d. Nibel. Not, sammanbundna till ett helt, utan utgöra hvar och en för sig sjelfständiga Dikter, som stundom på olika sätt behandla samma ämne. Det har således ej funnits någon ordnare, i den mening som vid Tyska sångerna, hvilken sammanjemnkat de der möjligen förut befintliga motsägelser, eller ur endera borttagit hvad som lika upprepats i olika sånger; och derföre hafva de äfven till oss fortlefvat i ett vida renare och ursprungligare skick, såväl till anda som form. De röja alla en hög ålder, och tiden för deras författande faller

---

1) Den Ældre Edda oversat og forklaret ved Finn Magnusen. Kjöbenhavn 1821. 1 D. S. XV, XVI.

2) Kallas äfven Gripis-spá.

århundraden längre tillhaka än uppkomsten af d. Nibel. Not. Härför äga vi både yttre och inre bevis. Redan Bjarkamál det fordna, det äldsta qvad, hvars ålder med någon säkerhet kan bestämmas, nemligen till början af 9 årh., innehåller omskrifningar på guldet, som äro hemtade från sagokretsen om Völsungarne. Det kallas der "Fafners läger", "Granes fagra börda", "Otterboten", "Rhenens röda Malm" och "Niflungarnes trätoämne"[1]. — Allt benämningar som öfverensstämma med, och hafva sin förklaring i de Eddiska sångerna. Kunde man nu i 9 årh. använda sådana epitheter, förutsätter detta, icke blott att sjelfva sägnerna, hvarifrån de hämtats, varit vidt bekanta, utan äfven att de förut behandlats i allmänt kända qvad, innan de kunde vinna burskap i en hofskalds dikt, i hvilken naturligen det mest mogna och fulländade, såväl i afseende på formen, som begagnandet af bilder m. m. borde förefinnas.

Ur sångernas egen beskaffenhet framstå äfven inre bevis för deras höga ålder. Versmåttet är i allmänhet Fornyrdalag[2], hvilket Isländarne sjelfva anse såsom det äldsta. Många Archaismer finnas äfven, hvilka sällan annorstädes förekomma. Så förenas pronominer och negationer såsom suffixer med verberna, och ord begagnas, som sedan försvunnit ur språket[3]. Derjemnte äro de fria från dessa mörka, konstlade omskrifningar, som redan vid Harald Hårfagers tid började få insteg; och sedan, då den nordiska poesiens rika anda alltmer förqväfdes, under den grymma torturen i Formens Procrustes-säng, togo ända till äckel öfverhand. — Ämnet är högt och enkelt, behandladt i en ton, som bär forntidens prägel. Stormande passioner, öfvermenskliga dygder och dæmoniska brott, tecknade i starka drag, förekomma nästan på hvarje rad i dessa sublima sånger. De äro också sjelfve medvetande om värdet, åldern och oförgängligheten af de ämnen, de besjunga. I Hamdismal det fordna[4] säges om Gudrun Gjukesdotters uppmaning till sina söner att hämna Svanhilds mord: "Detta skedde ej nu, icke heller i går, få ting äro äldre och långt har det lidit redan." I Gripisspá[5]: att Sigurds namn skall minnas så länge verlden står, och i Oddrunar-Grátr[6]: att ryktet

---

[1] Snorra-Edda åsamt Skáldu ed. Rask. Stockholm 1818, s. 154.

[2] Om några undantag härifrån se Edda Sæm. h. froda. Havniæ 1818. T. II. p. XXIII.

[3] Saga-Bibliothek af P. E. Müller Kiøbenh. 1818. D. 2: 125.

[4] Stroph. 2. [5] Stroph. 23. 41. [6] Stroph. 17.

om Brynhilds dåd skall utbreda sig öfver alla land. Detta hade man ej kunnat säga, utan att sagokretsen redan varit vida bekant; och härtill åter fordrades, i en så aflägsen tid, då förbindelserna nationerna emellan voro få, och communicationerna tröga, åtminstone århundraden. Denna stora sagokrets, sångernas grundval, sträcker således sina trådar långt in i forntiden, och några af dem kan man följa ända upp mot de stora folkvandringarnes period, ja möjligen ännu längre [1]). Hvad sjelfva sångerna ifråga åter angår, kunna de i allmänhet ej antagas hafva tillkommit sednare än århundradet före Harald Hårfager, d. v. s. åttonde; men icke heller är det nödigt att, utan säkra bevis, föra dem längre tillbaka i tiden, ehuru man med visshet kan sluta, att äfven före dem funnits andra, ännu äldre sånger om samma ämne.

Hvad nu angår den Tyska dikten, är benämningen Der Nibelunge Not hvarken noggrann eller lämplig, emedan, åtminstone i förra delen [2]) deraf, Nibelungarne högst obetydligt och blott i förbigående omtalas; och i den sednare, der namnet visserligen oftare förekommer, är det ej ursprungligt för Burgunderna, utan på dem öfverfördt tillika med Nibelungares skatt, som, efter Sigurds död, kom i deras ego. De egentliga Nibelungarne — ett nordiskt fabelfolk — inverka ej afgörande på händelsernas gång, och det är ej heller deras betryck och utrotande, utan Burgundiska Konunga-husets, dikten skildrar. Lachmann har dock antagit denna benämning, efter de handskrifter, på hvilka han grundat sin, år 1826 utgifna, upplaga af nämnde dikt; och det är med stöd häraf, som vi bibehållit densamma. Föröfrigt må nämnas att nästan hvarje forskare, som sysselsatte sig härmed, haft i beredskap sitt eget förslag till ny benämning, och det skulle blifva lika onödigt som vidlyftigt att här uppräkna dem alla. Vi vilja blott nämna att "Chrimhilden Rache", som Bodmer kallat sednare delen, skulle vara ett ej opassande namn för det hela, äfvensom kanske ännu mera lämplig den, af

---

[1]) Om uppkomsten af denna sagokrets, jfr Prof. P. E. Müllers, i ofvan anförda Sagobibliothek, D. II. s. 344—375, framställda hypothes.

[2]) Den sönderfaller nemligen synbarligen i 2, till omfånget nästan lika, delar. Den förre slutar med Stroph. 1229 och omfattar Sigfrieds öde; den sednare, begynnande med Chriemhilds resa till Etzel, behandlar dennas hämnd öfver Sigurds död.

von der Hagen med skäl förordade, på Munchner Membranen befintliga öfverskrift: "daz Büch Chreimhilden."

Den är affattad i 4-radiga stropher, hvilka först i sednare tider med tillfredsställande noggranhet blifvit återgifna [1]. Hvarje vers eller rad har i midten en tydligt hörbar afsats, eller hvilopunkt, merendels med feminin ändelse; då deremot det egentliga slut- eller rimordet, nästan utan undantag, har masculin. Strophens sista halfvers är derjemnte vanligen en eller flere stafvelser längre än de öfriga. Jambiska fotmåttet är allmännast, dock herrskar en så stor frihet i bruket af långa och korta stafvelser, att den ej af några reglor låter skarpt begränsa sig. Rimmet är med mycken noggrannhet vårdadt, så att fel deremot äro ytterst sällsynta. Stundom förekomma äfven rimpar i första halfversen [2], hvilket dock Lachmann anser såsom känneteecken på interpolationer.

Språket är den Allemanniska eller Schwabiska mundarten, som nådde sin högsta fulländning under de Schwabiska Kejsarne af huset Hohenstaufen (1136—1254). Dess företrädesvis utmärkande egendomligheter äro fulla och djupa vocaler, mera hårda än veka consonanter samt en viss enkelhet i satsbildningar, genom hvilket allt uttrycket vinner i kraft hvad det förlorar i mjukhet och välljud.

Hvem författaren är, har man förgäfves gjort sig mycken möda att upptäcka. Han nämner sig på intet ställe sjelf, och de häntydningar, som man på honom i andra dikter från denna tid velat finna, äro ej tillförlitliga. En del forskare, bland hvilka må nämnas **Joh. v. Müller**, **Bodmer**, **Koch**, **Adelung**, **Schlegel** och **Zeune**, antaga en

---

1) Under 14:de och 15:de årh. var dikten föga värderad och under 16:de och 17:de nästan alldeles förgäten. Huru ansedd den i allmänhet var i 18:de, bevisar Fredrik II:s uttryck derom: "Ihr habt eine viel zu vortheilhafte meinung von diesen Dingen. Meines Bedünkens sind sie nicht einen Schuss Pulver werth, und würde ich sie nicht in meiner Bibliothek dulden, sondern herausschmeissen." Vorlesungen über Geschichte der Deutschen National-Literatur von A. F. C. Vilmar. Marburg & Leipzig 1845, s. 112.

2) T. ex.:

Uns ist in alten mæren wunders viel geseit
von helden lobebæren, von grôzer kuonheit,
von fröuden hôchgeziten, von weinen und von klagen,
von küener recken striten muget ir nu wunder hoeren sagen

der Nibel. Not Str. I. Ed. Lachmann. Berlin 1826.

författare till hela verket, då deremot andra, såsom Lachmann, och Grimm antaga två eller flera.

Joh. v. Müller anser Wolfram v. Eschenbach såsom den sannskyldige, emedan språket öfverensstämmer med den i Hassli-dalen herrskande Schweitsiska mundart, och en Friherre Eschenbach der skall hafva lefvat i 13:de århundradet. Men, såsom Schlegel rigtigt anmärker, af språket får man ej härutinnan draga några bestämda slutsatser, då samma mundart på denna tid var allmänt gängse i hela Schwaben; och då sistnämde granskare dessutom bevisat att Wolfram var fiendtligt stämd mot ifrågavarande dikt, hvarpå äfven anspelningar finnas i hans Titurel, kan man med temmelig visshet antaga att han haft intet dermed att beställa.

Bodmer antager samma författare till Der Nib. Not [1]) och Diu Klage; nemligen den i sednare dikten [2]) nämnda Schrîber, meister Kuonrât, utan att närmare bestämma hvem denne mäster Conrad egentligen är. Detta hvilar likväl på ett uppenbart misstag, då diktaren af diu Klage tydligen ådagalagt sig ej känna der Nibel. Not i sin helhet [3]). Och den sedermera, likaledes af honom, föreslagne Marner är ej heller antaglig, emedan han, enligt nyare forskningar, visat sig ej vara den Tyska Hjeltedikten och Folksången bevågen.

Koch och Adelung falla med sitt val på Conrad von Würtzburg; men äfven detta måste stanna vid en blott förmodan, emedan hans diktarperiod torde infalla sednare än författandet af d. Nib. Not. sannolikt kan antagas.

Enligt A. W. Schlegels tanka kunna blott två komma i fråga; nemligen Klingsorn von Ungarland och Heinrich von Ofterdingen, Wolfram von Eschenbachs motståndare i den ryktbara snillekampen på Wartburg, af hvilka han bestämmer sig för den sednare, emedan den förre ej gjort sig känd såsom diktare af Folkpoesie, då denna deremot skall hafva varit Heinrichs starka sida.

Fred. Schlegel biträder äfven samma åsigt, då deremot Zenne antager den förra af de båda, eller Klingsorn,

---

1) Han fann på ett gammalt slott Hohenems i Graubünden 2 handskrifter deraf, och lät ur den ena trycka sednare delan under titel "Chriemhilden Rache."

2) Str. 2155. Ed. Lachmann.

3) Jfr Karl Lachmann über die ursprüngliche Gestalt des Gedichts von der Nibelungen Noth, Berlin 1816, s. 45, 65; samt Die Deutsche Heldensage von W. Grimm. Göttingen 1829, s. 110, 111.

Lachmann — hvars åsigt Grimm i hufvudsaken delar — anser [1]) der Nib. Not vara sammansatt af flere romanzartade sånger, hvilka, redan såsom sådane, voro vida bekanta. Den egentliga författaren blir således den, som så ordnat dessa, att Burgundernas undergång blir en följd af Chriemhilds hämd öfver Siegfried. Jemte denne ordnare antager Lachmann flere öfverarbetare, som hvar och en tillagt sin tribut, och inflickat tillsatser der de ansågo dem behöfliga, så att dikten i sitt nuvarande skick ingalunda är den ursprungliga. Uti sin anförda skrift har han sökt bevisa detta, hvarigenom många såsom vigtiga ansedda ställen bortfalla, hvadan de icke heller finnas i hans år 1826 utgifna upplaga. För ex. må nämnas den i 1:a Hohenemser handskriften 3 gånger förekommande skildring af Chriemhilds önskan att skona sina bröder, och endast taga hämd på Hagen von Troneg, hvilken härigenom helt och hållet försvinner. Och detta med rätta; ty den synes främmande för diktens hela anda, äfvensom för den på blod omättliga Chriemhilds skaplynne. Hon säger ju uttryckligen, då Giselher, i den sista kampen, ber om förskoning, att de alla måste umgälla det lidande Hagen henne förorsakat [2]).

Att noga bestämma tiden för sammanfattandet är svårt, om ej omöjligt, dels emedan den genomgått så många förändringar att man svårligen kan urskilja hvad som deri varit ursprungligt, dels emedan den största förvirring i afseende på tid deruti herrskar. Så sammanställes Attila el. Etzel med Rüdiger; och Burgunderna, stadde på resa till Hunaland, med Biskop Pilgerin (död 991 e. Chr.), hvilken jemnväl göres till broder af Uote, Chriemhilds moder. Afslutad och fulländad synes der Nib. Not emedlertid ej vara förr, än i slutet af 12 eller början af 13 århundradet; churu med visshet kan antagas att den, eller de, som sammanbundit händelserna till ett helt, haft en äldre ganska rik källa att ösa ur, och att hufvudbegifvenheterna långt förut i sånger och sägner varit vida bekanta. Detta angifva andra Dikter ur Tyska medeltiden: t. ex. Titurel, hvars författare begabbar den tron, att Siegfried blifvit osårbar genom att bada sig i lindormens blod [3]), hvilken var så allmän, att

---

[1]) Se derom hans anförda arbete: Ueber die Urspr. Gest. d. Gedichts von der Nib. Noth.

[2]) Der Nib. Not. Str. 2040; 1—4.

[3]) Sô singent uns die blinden
daz Sîfrit hürnîn wære
durch daz er überwinden
kund ouch einen tracken freisebære;

de blinda gatusångrarne derom sjöngo för folket. Väl kunna vi icke anse det vittnesbörd [1]) giltigt, i följd hvaraf Biskop Pilgerin i Passau, af kärlek till sin systerson Gunther, skulle låtit sin skrifvare på latin uppteckna de händelser, som härutinnan tilldraga sig. Men vi hafva andra bevis, att Dikterna om Siegfried och hans samtida långt före affattandet af d. Nib. Not voro i omlopp. Denna förutsätter sjelf Siegfrieds ungdomsbragder såsom vida bekanta, och Dikten Hörnen Siegfried, hänvisar till Sången om Siegfrieds bröllop [2]). Ännu finnes i behåll urgamla Sånger om Hildebrand [3]) och Walther af Spanien [4]). Diethrieb var berömd i Tyska folksånger från 12 årh. [5]). Af begynnelsen till Blomstervalla-sagan, som Mäster Björn, Domherre i Nidaros, hörde uppläsas vid Norska Prinsessan Christinas förmälning med en Spansk Prins Philip 1258, kan man sluta, att redan då Samsons den mäktiges, Ermanriks och Dietrichs Historia varit allmänt bekant. Och Saxo, som skref i slutet af 12 årh., berättar, att då den Danske Prinsen Magnus Nilsson ville lömskt öfverfalla Knut Laward år 1131, och till den ändan lät inbjuda honom till ett möte genom en Saxisk Sångare, som var medveten af sammansvärjningen; hade Sångaren, för att varna nämnde Hertig utan att dock bryta sin tysthetsed, uppstämt en skön sång om Chriembilds vidt bekanta trolöshet emot sina bröder, på det han genom ett berömdt exempel skulle göra Hertigen uppmärksam på, och ingifva honom fruktan för, den öfverhängande faran [6]).

---

von des bluote würd sin vel verwandelt
in horne starc für wâpen.
die habent sich an wârheit missehandelt.

Med de blinda förstås här personer, som sjöngo på gator och allmänna platser. Herman von Fritschelar säger i "d. Leben der Heiligen", diktad 1343—1349: — — die blinden singens uf der strazzen. Die Deutsche Heldensage v. W. Grimm. Göttingen 1829 s. 175.

1) Diu Klage. Vers. 2145. 2) Stroph. 179.

3) Utgifven och med Upplysningar försedd af Bröderna Grimm i Cassel 1812. 4:o.

4) Waltharius mann fortis, diktad af Eckehard i förra hälften af 10 årh. Die Deutsche Heldens. v. Grimm 29.

5) Chronicon Qvedlinburgense ur 12:te årh. säger: hie est ille Thiedericus, de quo cantabant rustici. Studien von C. Daub u. Fr. Creuzer Heidelberg 1808. B. 4: III.

6) — — — Igitur speciosissimi carminis contextu notissimam Grimildæ erga fratres perfidiam de industria memorare adorsus fa-

Sammanlikne vi nu — efter denna inledande öfversigt — den Tyska Dikten med den Nordiska framställningen — sådan den gestaltar sig i de. hithörande Eddiska Sångerna — röja sig dervid flera märkbara, såväl likheter, som skiljaktigheter. Båda behandla de i hufvudsaken samma höga, vidtbekanta ämne, en af forntidens mest ryktbara hjelteslägters öden och undergång. Båda hafva de flutit ur samma källa, båda hafva de uppspirat ur Folkets innersta lif. De äro ingendera i sin ursprunglighet, foster af någon enskild skaldeförmåga, och kunna ej heller detta vara; utan äro skapelser af — om man så får uttrycka sig — en national-fantasie, hvadan de också varit folken så kära, och ej heller veta att namngifva sina författare. Att de båda utgått från samma hembygd, fastän fostrade i olika nejder, derom vittna de bäst sjelfva. — Men med dessa gemensamheter, hvartill ytterligare kommer, att hufvudpersonerna i dem båda, uppträda under nästan samma namn, hafva de dock ännu flera väsendtliga skiljaktigheter.

De Eddiska Sångerna bära, såväl till form, som innehåll, en mera ålderdomlig prägel, och hafva under gången genom tiderna, varit mindre utsatta för främmande inflytelse och nyare tillägg; hvadan de också trognare bevarat sagoämnets ursprungliga skaplynne. De lefva och röra sig uteslutande inom den heroiska tidsåldern, med dess föreställningssätt, seder och bruk, och gifva ej den ringaste häntydning på någon bekantskap med Romantikens förhållanden.

Uti Der Nibelunge Not deremot, äro de ursprungliga idiomerna, genom sednare tillsatser, knapt igenkänneliga. Sagoämnet, som här under andra förhållanden blifvit fortplantadt, har i sig upptagit egenheterna hos de olika tider och generationer det genomlefvat, och derigenom öfvergått till en brokig sammansättning, som har föga gemenskap med hvad det från början varit. Så uppträder här den moderne Riddaren på Fornsagans grund, och medförer dit Romantikens begrepp om kärlek, länsväsende, vasallskap, torneringar, lyx m. m., hvilka illa stå tillsamman med ett äldre föreställningssätt. Genom denna sammanblandning af nytt och gammalt, eller, om man så vill, modernisering, uppkommer ett sväfvande mellan tvänne tendenser, och man vet ej rigtigt hvar man är hemma; så mycket mera, som de här uppträdande personerna ofta hafva qvar den gamla vildheten, på samma

---

mosæ fraudis exemplo similium ei metum ingenerare tentabat. Saxo Lib. 13, p. 239.

gång den dermed förenade, hos den Skandinaviska Sångens heroër, inneboende, själsböghet och storsinthet, under tidehvarfvens upptucktelse, för dem gått förlorad. Med detta vilja vi väl icke hafva sagdt, att ej utmärkande skönheter på characterens vägnar äfven här finnas t. ex. hos Rüdiger; men anmärkningsvärdt är, att af de personer, som den Tyska Dikten med Edda-Sångerna har gemensamma, knapt någon enda i poetisk hållning på förra stället är jemngod med sin Nordiska motbild.

De Eddiska Sångerna kunna hvar och en för sig betraktas såsom ett sjelfständigt helt. De åsyfta mindre att fullständigt framställa sagan, hvilken de snarare förutsätta såsom bekant, än fästa sig vid, och företrädesvis framhålla enskildta momenter deraf, på hvilka de låta falla strålar af Diktningens fulla glans. Blott hvad som fordras för att förstå, dem blifver ur de öfriga Sagorna anfördt. En häntydning på det förflutna följer ofta först en hänsyftning på det tillkommande; det aflägsna ryckes genom djerfva öfvergångar nära, och till lugn utveckling, eller likformigt episkt fortskridande, kommer denna poesie aldrig. Så snart den möjligen dermed börjar, blifver den omedelbarligen störd genom en inneboende benägenhet till en lifligare, mera dramatisk, hållning. De skönaste Sångerna gå snart öfver i samtal, eller ock äro de helt och hållet deri affattade; de rent förtäljande Stropherna bevara endast sammanhanget. Äfven i enskildtheter förnekar sig ej andan af det hela: ofta blir hufvudhändelsen ensam framställd för våra ögon, det andra lemnadt i dunkel. Så t. ex. skildras på ett ställe [1]) Sigurds mord endast med dessa ord: "lätt var att ägga den grymsinte; snart stod svärdet i Sigurds hjerta." Huru olämpligt för den episka utvecklingen, och dock hur poetiskt åskådligt! —

Fullständigt genomförda liknelser förekomma här sällan. För att beskrifva Sigurds företräden, säger väl Gudrun, att han utmärker sig såsom lök framför gräs, hjorten framför andra djur och guld framför silfver [2]); men dylikt hörer till undantagen. Deremot älskar denna Poesie omskrifningar, hvilka, i stället för saken sjelf, för ögat frammanar intrycket [3]), istället för Personen, handlingen. Då

---

1) Brynhildar-Qvida, II: Str. 21. 2) Godrunar-Harmr, Str. 2.

3) Så besvarar Griper Sigurds förfrågan huruvida Gjukungarne skola följa Brynhildas uppmaning till hans mord:

Då blir mörkt
för Gudruns hjerta. Gripispá, Str. 31.

Högne underrättar Gudrun om Sigurds död, nämner han icke hans namn, utan, dels för att skona henne, dels emedan han på samma gång vill uttrycka hämnden, som den döende tog på sin mördare, säger han: "Slagen ligger Guttorms bane" [1].

Der Nibelunge Not. är deremot ett konstmässigt ordnadt Epos, deri de, för detsamma till grund liggande, enskiljda Sångerna blifvit till ett helt förenade. Der är icke blott meningen att erinra om sagan, eller att fästa uppmärksamheten endast och allenast på några få framstående momenter, utan att återgifva innehållet från början (d. v. s. från Siegfrieds ankomst till Worms) till slut, så fullständigt som möjligt. Detta har också skett med en lugn, systematisk noggrannhet, och en utförlighet, som dock stundom urartar till en alltför stor vidlyftighet, i det den föranleder en mängd episoder om obetydligheter, hvilka utspäda och försvaga intrycket af mera talande situationer, ja ofta störa sammanhanget af det hela.

Dikten sönderfaller, som nämndt är, i tvenne delar, af hvilka den förra, som behandlar Siegfrieds vistande hos de Burgundiska Konungarne, hans kamp med Brynhild, hans förmälning med Chriemhild och förrädiska afdagatagande, egentligen är att betrakta som en inledning till den sednare, hvilken upptager sjelfva hufvudhandlingen, eller hämnden öfver det begångna mordet. Mellan dessa delar röjer sig en väsendtlig skiljnad uti poetiskt värde, i hvilket den sednare vida öfverträffar den förra. Öfverlemningen är der fullständigare, framställningen rikare och jemnare, språket varmare; ehuru visserligen äfven i förra delen enskildta partier äro väl utförda, bland hvilka vi företrädesvis vilja nämna Chriemhilds och Siegfrieds afsked, innan han rider på jagten, der han förlorar sitt lif.

Väl förspörjes, vid en noggrannare undersökning af det helas sammansättning, en splittrad organism, en mängd luckor, motsägelser, tavtologier, obehörigt inskjutna personer, missförhållande mellan föredrag och ämne [2]) m. m.; vi fästa oss nu dock mindre dervid, då, äfven med dessa brister, der Nib. Not i detta hänseende, står ganska högt, ej mindre för sin tid, än alla tider. Men det är i sjelfva anläggningens djup, händelsernas motiverande, characterernas utveckling och län-

---

[1]) Godrun. Harmr Str. 7.

[2]) Jfr Karl Lachmann anf. st. samt Geschichte der Poetischen National-Literatur der Deutschen von G. G. Gervinus. Leipz. 1835. Th. I. 261, 262.

kandet af personernas öden, som den Tyska Dikten, vid jemuförelsen med den Nordiska, blir oändligen underlägsen; och det är med försöket att lemna några bidrag till bevisandet häraf, som vi nu egentligen vilja sysselsätta oss. —

De Eddiska Sångerna följa Sigurd från hans första barndom, förtälja hans ungdomsbragder, och angifva redan i förväg de djupt liggande orsakerna till den blifvande utvecklingen af hans öde.

Dessa omständigheter vidröras dels endast i förbigående, dels skillras de på helt olika sätt uti Tyska Dikten; och vi komma deri, liksom på en gång, midt in i händelsernas hvirfvel. Det förefaller nästan liksom om Siegfried måste införas lefvande, endast för att kunna mördas, och detta åter gifva anledning till hämnd, som är den egentliga kärna, kring hvilken hela Dikten knyter sig till en blodig frukt.

Niflunga-skatten, hvars eröfrande var Sigurds, liksom Siegfrieds, förnämsta bragd, spelar i Eddan en vigtig rôle, under det den här är sjunken till en bisak, af föga eller ingen betydelse. På förra stället hvilar deröfver en hemlighetsfull, olycksbringande makt, som alltid förer dess egare i förderfvet. Af Oden, Sigurds stamfar var den gifven i i blodsbot åt Hreidmar, Fafners fader; och ur den förbannelse, som dess ursprungliga innehafvare deröfver förkunnat, och Fafner i sin dödsstund förnyat, gestaltar sig Sigurds undergång. Med oupplösliga band hade den stränga nödvändigheten, genom Andwares ring [1]), fästat sig Völsunga-slägten, och till en oundviklig död invigt dess mest lysande ättling. Sigurd bemäktigade sig denna ring, tillika med den öfriga skatten, genom att döda Fafner, som förvandlat sig i en orms skepelse, och låg rufvande öfver det, genom fadermord, erhållna guldet. —

Der Nibelunge Not, liksom andra till Tyska Fabelkret-

---

[1]) Det var förlusten af denna talisman, som föranledde Andware att, utplundrad på allt hvad han egde, förkunna förbannelse öfver ringbäraren (Sig. Qv. II. 5). Det var med denna, som Sigurd fästade Brynhilda, då han besökte henne i Heimers salar (Edda Sæmund. h. fröda Ed. Rask p. 201). Det var ock denna ring, som han aftog henne, då han i Gunnars skepnad delade hennes läger (a. st. 203), och, som gifven åt Gudrun, förorsakade hans död. Det var ock slutligen samma ring Gudrun, med ifästadt varghår, sände sina bröder till varning emot Atles förräderi (Godr. Hefna Str. 8), men som, äfven här sin bestämmelse trogen, bragte endast olycka och död.

sen hörande Dikter[1]) har förgätit dess ursprungliga betydelse och bibehåller endast en dunkel aning derom. Men som den ej helt och hållet derifrån kunnat afsöndra begreppet om det underbara, har den, genom det svulstiga och orimligt qvantitativt tilltagna i skillringen deraf, sökt ersätta den inre betydelse, som dervid i Norden företrädesvis blifvit fästad. Så beskrifves här, med mycken utförlighet, Nibelunge-skattens enorma storlek och vigt. Den utgjorde 144 vagnlass[2]), och Siegfried måste, för att blifva egare deraf, ensam och utan biträde, döda de 2 Nibelungarne äfvensom 12 resar, betvinga 700 man, och fånga dvärgen Alberich, som dock egde förmågan att göra sig osynlig. — Eddan deremot låter skatten ej vara större än att den kan fylla och betäcka ett utterskinn; och sedan Sigurd bemäktigat sig densamma, lade han den på Granes rygg.

Som sagdt, den saknar här nästan helt och hållet all betydelse. Endast Gunthers död kan möjligen synas närmast föranledd af Chriemhilds begär att åter erhålla densamma[3]); men hennes tänkesätt och beslut härutinnan voro redan förut angifna, då hon, på Giselhers bön om förskoning, svarade: att alla, som voro tillstädes, måste umgälla det lidande hon utstått. Att hon till detta dock ej räknade skattens förlust såsom någon hufvudorsak, synes deraf, att hon, af naturen ej girig, flerstädes säges så rikligt utdelat densamma, att man befarade dess uttömmande. Endast såsom medel att vinna anhängare, och derigenom hämnd öfver Siegfried, egde den för henne något värde.

Siegfrieds eröfrande af densamma sättes ej i ringaste beröring med hans kamp mot draken. Denna omtalas blott i förbigående utan att någon vigt derpå lägges. Den hornhud han genom badandet i dess blod erhållit, är en grof häntydning på hans oförskräckthet, och Eddan fullkomligen obekant. Denna låter honom i dess ställe ernå en inre fullkomlighet, genom att smaka på Ormens hjerta.

Vid Sigurds första besök hos Brynhilda, uti den flammomgifna borgen, fäster Eddan en djup betydelse; och ur den kärlek, som då uppstod dem emellan, utveckla sig bådas öden. Der Nibelunge Not innehåller väl några dunkla häntydningar på ett dylikt Siegfrieds besök hos Brynhild[4]),

---

[1]) Diu Klage fäster sig dock mera dervid. Str. 95, 1718.

[2]) Der Nib. Not Str. 1062.

[3]) Der Nib. Not. Str. 2306.

[4]) Anf. st. Str. 329, 341, 366, 367, 371, 390, 391, 394.

men när, eller huru detta försiggått, omförmäles hvarken här, eller, så vidt vi känna, i någon annan Tysk Dikt; (Vilkina-Sagan har dock derom en utförlig, ehuru afvikande berättelse) och till något närmare förhållande, eller någon med eder besvuren kärlek dem emellan finnes ej den ringaste antydning. Hela Siegfrieds åtgörande vid Gunthers vinnande af Brynhild, består i brottningen med en honom främmande person, och rättigheten till hämnd öfver det bedrägeri, som då öfvas, blir här ojemnförligt ringa, emedan Brynhild ej hade någon sviken trohet att bestraffa. — Dermed försvinner således ur Tyska Dikten den grundval, på hvilken i den Nordiska händelsernas utveckling hvilar, och det hela får en skef rigtning. Sigurds död väcker sorg, men Siegfrieds harm. — Det synes nesligt, att hjelten på så ringa anledningar, som här förefinnas, — man kan nästan säga oskyldigtvis — faller för lönnmördarens hand; och mordet blir ännu mera vederstyggligt derigenom, att det upptänkes och begås af en person, som, sin plats i samhället likmätigt, bör vara tjenande, men blir herrskande, som Sigurd aldrig förorättat, och som på en gång gör sig onödigtvis tjenstfärdig att fordra upprättelse för den förmenta kränkningen mot en person, hvilken han förut skattat värdig att vara "des übelen tiuvels brût" [1]). Brynhildas sjelfuppoffring omedelbarligen efter Sigurds död, som i Eddan förefaller så naturlig och följdriktig, blir här för förtäljningen främmande, äfvensom den ingalunda betydelselösa omständigheten, att Sigurd, sjelf banesårad, lemnas tillfälle att taga sin mördares lif. Likaledes saknas de sublima teckningarna af hans ridt genom Vafurlågan, Grimhilds svek, hans uppehåll hos Brynhilda, samt hans sorg vid hågkomsten af de eder, han henne svurit m. m., hvartill vi här nedan utförligare skola återkomma.

Likasom anledningarne till mordet äro olika, så blir äfven förhållandet med den derpå följande hämnden. Gudrun utkräfver denna ej öfver Sigurd, utan öfver sina, af Atle i försåt lockade, bröder. Chriemhild deremot hämnas sin make på sina bröder. Det förra är vida mera både rättsenligt och öfverensstämmande med forntidens åsigt, då Gudrun ingått försoning med, och tagit bot af, sina bröder för Sigurds död; och således ej vidare borde tänka på hämnd, hvaremot hon var förpligtad att straffa Atle, som utrotat hennes slägt. Och det är intet tvifvel, att ju den i d. Nib. Not framställda

[1]) Str. 426—4 .

åsigt, enligt hvilken Systern, ehuru likaledes försonad med sina bröder, dock svekfullt lockar dem i förderfvet, och egnar hela sitt lif åt hämnden, är af en sednare tillkomst, liksom den är långt mera vedervärdig, på samma gång som fullkomligt rättsvidrig. Ordnaren af Dikten har också ej kunnat undgå att anmärka, det han tror djefvulen sjelf gifvit Chriemhild det rådet, att ingå en så svekfull försoning [1]).

Dessutom förekommer ett missförhållande i afseende på tiden för hämndens utöfvande, som gör att den Tyska Diktens framställning deraf blir mera tvungen och onaturlig. Gudrun utkräfver nemligen densamma omedelbarligen efter brottets begående, och i första uppbrusningen af en rättmätig vrede öfver den djupa kränkning, hennes slägtkänsla, genom Atles grymhet, blifvit tillfogad. Chriemhild deremot rufvar derpå, under försonlighetens skenfagra yta, i 26 långa år. — Och om ej under denna tid hämndbegäret — enligt Diktens idé — kunde dö ut i hennes bröst, borde hon åtminstone vid dess tillfredsställande, såsom då kommen till en mera framskriden ålder [2]), visa sig mindre vildt passionerad; men skillras, detta oaktadt, i fulla glöden och styrkan af den mest ungdomligt rasande lidelse.

Efter dessa anmärkningar, genom hvilka vi i korthet sökt gifva vid handen de väsendtligaste skiljaktigheterna i afseende på anläggningen och utvecklingen af det hela, gå vi nu — för att föra undersökningen mera i detalj — att taga en öfversigt af de gemensamt framträdande hufvudpersonerna, äfvensom de olika synpunkter, ur hvilka desamma blifvit uppfattade.

Siegmund, Siegfrieds fader, Konung af Nederländerna, är i d. Nib. Not. blifven en gammal svag man, som åt sin son öfverlemnar styrelsen af riket, och sedan, då denne blifvit mördad, är för vanmäktig att hämnas hans död. Dragen hem i sitt land igen, är om honom ingenting vidare att förtälja [3]). I Norden uppfattades han på helt annat sätt; han var der en bragdrik hjelte och Völhungarnas ära; i alla strider okufvelig, sålänge han beskyddades af sin stamfader Oden, och "så hård", att etter kunde skada honom hvarken

---

[1]) Str. 1334,

[2]) Antager man att hon vid sin första förmälning var åtminstone 20 år, blir hon vid denna tid 56. Hon lefde nemligen 10 år med Siegfried (659. 2), 13 ensam efter hans död (1082. 2) och 13 hos Etzel (1330. 4).

[3]) Der Nib. Not. Str. 1039. 1.

in- eller utvändigt; hvarföre ock giftet på gamla skaldespråket kallas "Völsungarnes drick" [1]. Dertill var han "långt öfver andra män i styrka och växt, mod och all skicklighet" [1], samt öfverträffades endast af Sigurd. I en strid mot Hundings söner, splittrade Oden, under kampen, hans svärd; och fick han då sin bane. — Dock blef han på ett lysande sätt hämnad af sin son Sigurd, som i ett stort slag med banemännen, nedgjorde dem alla. Vi se således, att på ena stället öfverlefde fadren sonen, utan att kunna hämnas hans skymfliga död; på andra dog fadren före sonens födelse, men hämnades af honom på ett lysande sätt.

I de Eddiska Sångerna kan Sigmund naturligen ej uppträda såsom handlande person, eller egentlig deltagare i händelserna jemte Sigurd, emedan dennes första ungdomsbragd var att hämnas hans död; och i d. Nib. Not. kunde han, i enlighet med sitt skaplynne, ej särdeles vigtigt ingripa i händelsernas gång. Det är således mera såsom hjeltens fader, och för sammanhangets skuld, än för hans egen betydelse vi här särskildt upptagit honom.

Uote, Dankrats gemål och Chriemhilds moder, är i Tyska dikten af ringa eller ingen betydelse. Hon är der en gammal from qvinna, som tyder drömmar, och varmt älskar sina barn, men ej befattar sig med att länka deras öden; då deremot Grimhild, hennes Nordiska motbild, är den som i Eddasångerna, genom sina ränkor, förorsakar Sigurds död och Völsunga-slägtens undergång, ithy att hon, alla olyckors Stiftarinna, genom sin trolldryck förmår Sigurd att glömma Brynhilda och äkta Gudrun. Hon skillras såsom en arglistig och trollkunnig qvinna, som i sin fåvitskhet tror sig kunna beherrska ödet, under det hon i sjelfva verket arbetar det i händerna.

Sigurd kom till hennes gård med hjertat fullt af kärlek till Brynhilda, hvilken han svurit att ega, eller också ingen qvinna. Grimhild, som tyckte sig aldrig hafva sett en så ståtlig man, önskade honom till make åt sin dotter Gudrun. Hon beredde honom till följe häraf en trolldryck, vid hvars njutande han glömde sina eder och sin förra kärlek, älskade och äktade Gudrun. Men icke nog härmed: hon ville äfven att hennes son Gunnar skulle ega Brynhilda, oaktadt

---

1) Sinfjötla-lok sid. 171. Edda Sæm.

2) Snorra-Edda. Ed. Rask. Stockh. 1818, sid. 145.

Bidrag
till en jemnförelse emellan
de Nordiska
Edda-Sångerna om Sigurd-Fafnersbane
och den Tyska Dikten:
Der Nibelunge Not.

Akademisk Afhandling,
hvilken
Med vidtberömda Philosophiska Facultetens tillstånd
till offentlig granskning framställes
af

STEN JOHAN STENBERG
PHIL. MAG.

och

JOHAN OLOF CRON
af Vermlands Nation

på Gustavianska Lärosalen den 10 Dec. 1845
p. v. t. e.

Sednare Delen.

Upsala
Wahlström & C.

BRUKSPATRONEN

HERR **JAN FRÖDING**

OCH

HÖGÄDLA

FRU **GUSTAFVA FRÖDING**

FÖDD **BRANSELL**

Mina äd

med tacksa

egnadt af

POSSESSIONATEN

HERR **AND. FRÖDING**

SAMT

BRUKSPATRONEN

HERR **C. J. TJEDER**

Välgörare

het och vördnad

Respondens.

En älskad Moder

egnadt

af

Sonlig kärlek.

hon väl kände att denna gifvit Sigurd sin trohet. För en character sådan som hennes, betydde dock en mened mer eller mindre ringa till saken, och hon uppmanade derföre Gunnar att resa till Konung Budle för att fria till Brynhilda. Dennas: ja, vinnes äfven med svek, och föder derföre olycka. Sedan nu Sigurd, Genom Grimhilds förvållande [1]), blifvit tagen af daga, ville hon, i och för vinnandet af andra afsigter, hafva Gudrun blidkad, hvadan hon uppmanade sina söner att gifva bot för den fallne. Gudrun, som förut blifvit så hårdt sviken, ville ej tro dem, men åter hade Grimhild en glömsel-dryck till hands, såsom det heter i "Gudruns sorg", Stroph. 21:

Då förde mig Grimhild
en bägare att dricka
så kall och bitter,
att jag ej tvisten mindes. — — —

Derefter förmådde hon Gudrun att mot sin vilja äkta Atle, ehuru denna, som, genom att äta af Fafners hjerta, blifvit förevis, spådde att deraf skulle följa endast olycka.

Huruvida hon sjelf fick plikta med lifvet för sina brott, såsom på ett ställe i Eddan [2]) antydes, är svårt att afgöra. Alltnog! sedan hennes värf är fullbragt, sjunker hon åter ned i de nattliga regioner, der hon har sitt egentliga hem. Redan hennes namn häntyder på ett dunkelt, hemlighetsfullt och skräckingifvande väsende. Hon är också otvifvelaktigt den mest brottsliga och hjertlösa [3]) personlighet i hela stora tragoedie. Hon hade intet svek, ingen bedragen kärlek, ingen gäckad förhoppning att hämnas; men hon trodde sig kunna beherrska menniskohjertan och menniskolycka lika lätt, som hon afplockade blomstren och kastade dem i sin sjudande trolldryck. Hon förstod ej, eller ville ej förstå, att runorna i menniskohjertat, hvilka Allfader sjelf ristat, voro mäktigare, än de hon skurit på bägarens rand [4]); och derföre faller äfven på henne en stor del af skulden för de brott, hvilka endast kunde försonas med hela den lysande slägtens undergång.

Nordens Sigurd är Tysklands Siegfried. Uppträdande såsom hjelten i såväl den Eddiska förtäljningen, som d. Nib. Not,

---

1) Godrunar Harmr Str. 28.

2) Atla-mál Str. 56. Jfr Edda Sæm. Havniæ 1818. T. II. 873.

3) . . . henni finst engi kona buglausari ne verri. Völs Sag. cap. 29. Ed. Rafn.

4) Godrunar Harmr Str. 22.

är han i båda utrustad med de största företräden och de mest lysande egenskaper. En ungdomlig öppenhet, en ädel svekfrihet, ett djerft, alla faror trotsande mod, och en ärlig godtrogenhet, som gör honom oförmögen att misstänka andra, äro grunddragen i hans character. Poesien har villigt lånat sina skäraste färgor att teckna hans bild, och hvarje folk, i hvars fornminnens Pantheon denna bild blifvit uppställd, har på dess förskönande slösat sina rikaste håfvor. Den gamla Saga sjelf tycker sig aldrig nog fullkomligt kunna teckna hans drag, och betraktar dem dröjande, med ett sorgset uttryck; liksom visste hon att den ädle redan i förtid var hemfallen åt ett fiendtligt öde. Motvilligt skiljande blicken från sin döende älskling, söker hon en tröst deri, att hans minne skall efterlefva i alla land [1]).

Med de fullkomligheter, hvilka såväl Edda som d. Nib. Not., hvar och en på sitt sätt, honom tilldelar, har ej mindre hans character än gången af hans öden blifvit ur olika synpunkter uppfattade och motiverade. Hvilkendera af de båda, som härvid fästat den djupare betydelsen, må följande — till den grad det förmår — afgöra.

I Eddasångerna uppträder Sigurd för första gången såsom en yngling, rådfrågande sin morbror Griper: "huru hans lefnad månd' vändas" [2]). Han fick då af denne veta den lysande, men sorgfulla och korta framtid, som väntade honom. Han skulle varda

— — — — en man
störst under solen,
upphöjd öfver
hvarje konung.
Rund att gifva,
sparsam att fly,
utmärkt i skapnad
och vis i ordom [3]).

Väl märkte han deraf, att "missöden väntade" och att hans "lycka var mycket vacklande" [4]), men värst aktade han dock att genom de handlingar, han måste utföra, "kallas svekfull af männer" [5]). I medvetandet om renheten af sina bevekelsegrunder, och i öfvertygelsen derom: "att ingen vinner på ödet" [6]), gick han dock med lugn det kommande till möte.

---

1) Grip. spá Str. 41.
2) Derst. Str. 6.
3) Derst. Str. 7. Afzelii öfvers.
4) Derst. Str. 36.
5) Derst. Str. 40.
6) Derst. Str. 53.

Sedan han tagit hämnd på sin faders banemän, red han till Gnitaheden och dräpte Fafner, som låg rufvande på sitt arf. Han vann der ej en osynliggörande trollkappa —, det hade varit förödmjukande för hans mod att bära den — utan Förskräckelsens hjelm [1]), vid hvars åsyn allt lefvande bäfvade; och han blef, ej kroppsligt osårbar genom att bada sig i Ormens blod, men han åt af dess hjerta, och blef derigenom mera vetande än andra menniskor.

Med ankomsten till Brynhildas flammomgifna borg, börja Nornorna synbart spinna hans ödes trådar. — Han fann Brynhilda sänkt i en magisk sömn, förorsakad af en Sömntorn, som Oden stuckit in i hennes klädnad; under vilkor, att ingen, som kunde frukta, skulle ega förmåga att väcka henne [2]). Sigurd skar opp brynjan med Gram, hvarvid den sofvande vaknade och lärde honom Runornas betydelse. De fattade då för hvarandra en häftig outsläcklig kärlek, och befästade den med eder [3]). Derefter träffades de åter i Heimers salar, der Sigurd ånyo svor vid Gudarne att ega henne, eller ingen qvinna.

Nu red Sigurd till Konung Gjukes gård och blef der så en tid. Alla voro der lägre än Sigurd. Grimhild, den mångkloka, bjöd honom då en trolldryck, vid hvars tömmande han glömde sina eder till Brynhilda och gick att ega Gudrun.

När Gunnar sedan på sin moders uppmaning reste för att fria till Brynhilda, följde honom Sigurd; och då den förre ej kunde rida genom Vafurlägan, som omgaf borgen, red Sigurd i hans skepnad, kom in i salen, såg Brynhilda, och begärde henne till äkta, såsom den der fullgjort vilkoret att rida genom hennes trolleld. Hon stod upp villrådig, lik en "Svan ur böljan", ej vetande hvad hon skulle svara; men då Sigurd (allt i Gunnars skepnad) påminde om hennes ed att gånga med den, som ridit genom elden, gaf hon sitt bifall. Han delade då hennes läger i tre nätter, men lade svärdet Gram mellan sig och henne. Då tog han af henne ringen Andvara-naut, och gaf henne i stället en

---

1) þar tók hann Ægis-hjálm. Edda-Sæmundar Sid. 192.

2) Helreid Brynhildar Str. 9.

3) Enligt Færöiska Sångerna om Sigurd Fafnersbane, såg han först Brynhild på sin systers, Svanild Soula ljauma, bröllop med Yjsmal. Færøiska Qvæder om Sigurd Fafnisbane og hans Æt. 120. Str. 53. Om detta sammanträffande har hvarken Nordens eller Tysklands Dikter något att förmäla.

annan ring af Fafners arf. — Detta är dels helt och hållet främmande för, dels olika skillradt uti d. Nib. Not. Den berör, som ofvan är nämndt, blott i förbigående Siegfrieds ungdomsbragder, häntyder endast lösligen på en tidigare bekantskap med Brynhild [1]), och känner alldeles icke deras kärlek och eder. Häraf blir en naturlig följd, att ej mindre förhållandet Siegfried och Brynhild emellan, än anläggningen och utvecklingen af det hela, till och med Siegfrieds död, får en grundväsendtligt olika character. Sigurd står alltigenom under inflytande af ett fiendtligt öde, som visar honom den väg han har att gå [2]). Detta öde uppenbarar sig i hans kärlek, från hvilken alla hans sorger och olyckor emanera, och som tillika bringar undergång öfver alla dem, hvilka med honom komma i närmare beröring. Det är denna kärlek, en Vafnrlåga, hvilken han ej förmådde oskadd öfvergå, som osläckligt genomflammar hela den Nordiska diktningen, och ger den en oändligt djup tragisk betydelse; och som, försvunnen ur den Tyska dikten, i jemnförelse med den förra, gör den så arm och fattig. Hela Siegfrieds biträde vid Gunthers frieri har der urartat till ett ovärdigt narrspel, deri han uppträder som en hexmästare, höljd i sin osynliggörande trollkappa. Han arbetar der för en betingad lön [3]). Han är dervid en fullkomligt ointresserad person i afseende på Brynhild, och har mot henne inga fordna förbindelser att fullgöra. Det är också här mera genom den råa fysiska kraften än egentlig själsstyrka han utmärker sig. Då han bestod tvekampen med Brynhild, visste han rätt väl att för honom ingenting var att befara, emedan han var osynlig, och således intet utomordentligt mod af nöden [4]). Det säges också uttryckligen, att om trollkappan ej varit, skulle han död hafva blifvit på stället [5]). Och vill man fästa sig vid detalj-teckningen af denna nattliga kamp, hur osmakligt och burleskt är den icke skillrad [6]) i jemnförelse med Sigurds frieri till Brynhilda, der allt är skärt och rent! — Deruti öfverensstämma dock både Eddasångerna och d. Nib. Not., att vid detta frieri intet brottsligt förhållande dem emellan egde rum. Å ena sidan var Gunther sjelf närvarande och bevakade sin rätt, å andra var Sigurd trogen sina löften emot Gunnar, oaktadt denne

---

1) Se sid. 13.

2) Fafnis-mál Str. 41.

3) Der Nib. Not. Str. 332.

4) Jfr härmed Fafnis-mál Str. 30.

5) Wan diu tarnkappe, si wæren tôt dâ bestân d. Nibel. Not. Str. 431—4.

6) Vi hänvisa till d. Nib. Not. Str. 613—625.

var fråuvarande; och alla anspelningar på Aslög, frukten af den brutna förbindelsen, äro sednare tiders crassa förvanskningar, hvilka måste bortreusas, såsom fullkomligt främmande för andan och renheten af den fornnordiska löftesbelgden. Också finnes intet enda ställe i alla de oss kända Eddiska Sångerna, som bestyrka någonting sådant. Tvärtom gifvas många skönt skillrade bevis för Sigurds trohet mot sin vän [1]). Allt hvad familjelifvet har mest heligt och rent i umgänget man och qvinna emellan, framställas såsom förebilder till ådagaläggande af Sigurds oskuld [2]). Ja Brynhilda sjelf, som till en tid förklarar Sigurd skyldig, för att uppegga Gunnar till hans mord, intygar, halft döende, verkliga förhållandet, då hon förordnar att på bålet, der hon och Sigurd skulle brännas tillsamman, svärdet, såsom fordom, ännu en gång borde läggas dem emellan, för att till och med i döden bevara helgden af deras förbindelse [3]).

Förloppet vid uppdagandet af det underslef, som blifvit gjordt vid såväl Gunnars, som Gunthers frieri är, med undantag af några biomständigheter, i hufvudsaken lika skillradt. Drottningarna båda råka i tvist om företrädet, på ena stället, då de gå att bada, på andra, under vägen till mässan. Tvisten föder hårda ord och skymfliga tillmälen. Beviset för den enas förmenta kränkning frambafves, och hämndtankar uppstå, hvilka förorsaka hjeltens död. Rättigheterna att fordra denna äro dock väsendtligen olika. — Strängt taget kan man visserligen ej säga, att Siegfried var fullkomligt skuldlös, emedan han låtit bruka sig — om än utan ond afsigt — till ett svek, hvilket förr eller sednare medför sin egen sjelfvedergällning; men hans förbrytelse var dock oändligen ringa i jemnförelse med den, hvartill Sigurd gjort sig skyldig; ithy att han mot Brynhild hade inga äldre förbindelser att uppfylla. Då denna satt såsom ett vilkor för vinnandet af sin hand, att, cho som densamma ville erhålla, med henne skulle bestå en täkamp,

---

[1]) Sigurdar Qvida Fafn.Bana III. Str. 23. Brynhildar Qvida II. Str. 4, 28. [2]) Gripis spá Str. 41. Helreid Brynh. Str. 12.

[3]) Brynh. Qvida II. Str. 63. Detta tyckes vara i sak temligen bevisande, men det oaktadt ha påståenden om motsatsen, af följande beskaffenhet blifvit gjorda: . . . . die Liebe, die in der nordischen Sagen fast frech, gewaltsam und wild ist, erscheint hier in Schamhaftigkeit und deutscher Zucht. . . . . In der nordischen Gedichten geniesst Siegfried wirklich Brynhildens heimliche Umarmung, wie edel und rein (?) dagegen die Erzählung des Nibel. Lieds, Studien v. C. Daub u. Creuzer B. 4. s. 83.

och Gunther gått in derpå, men ej kunde fullgöra vilkoret, utan måste anropa Siegfried om hjelp; hade väl egentligen hennes förtrytelse bordt vända sig mot Gunther, som fegt anlitat en annans bistånd till besegrande af den qvinna, han älskade. Men härom förmäles dock intet. Några djupare känslor synas hos henne ej blifvit satta i rörelse. Det var egentligen hennes högmod, som fann sig såradt af Chriemhilds beskyllningar, ty hennes, af dessa på spel satta, ära upprättades högtidligen genom Siegfrieds ed inför Burgundernes ypperste; men äfven detta högmod borde i någon mohn funnit sig tillfredsställdt genom dennes betygade missnöje med tilldragelsen, och hans löfte att näpsa sin gemål för dess otidiga pratsambet. Hon klagar också ej deröfver, att hon blifvit bedragen, hon anser Gunther städse öfverträffa Siegfried, hon vet ej af någon äldre kärlek, och är nöjd med sin gemål, äfven sedan sveket blifvit uppdagadt; ja hon fordrar till och med ej uttryckligen Siegfrieds död, utan en annan underordnad person, Hagen, som egentligen ej har med saken att skaffa, blandar sig otillständigt och störande deri, samt beslutar på eget bevåg att Siegfried måste dö, för det han, på begäran, biträdt dess herre. Motiverna härtill blifva således till den grad lumpna, att Siegfrieds död snarare är att betrakta endast såsom ett lågt bofstreck, än såsom försoning för ett begånget brott.

Helt annat är förhållandet med Sigurds. Han hade fattat kärlek till och uppväckt samma känsla hos ett halft öfvernaturligt väsende, som dessförinnan varit sänkt i en slummer af liknöjdhet. Brynhilda hade af honom emottagit och åter gifvit de heligaste eder. Dessa brötos, och nya svek stiftades. Hon fann sig på en gång grymt bedragen af den älskade, hvilken ej blott öfvergifvit henne sjelf, utan till och med friat för en annan. Väl är det sannt, att Sigurd här felat hufvudsakligen utan eget förvållande, — gestaltvexlingen med Gunnar undantagen — och att han förklaras skyldig mera genom sina handlingar, än sina bevekelsegrunder; men detta kunde ej göra det skedda ogjordt. Brottet kunde ej åter blifva skuldlöshet, men det fordrade försoning. Hans öde måste gå i fullbordan, Gripers spådom uppfyllas. Då han sjelf blef medveten af det svek han begått, och åter mindes alla sina eder, stod brottet i all sin nakenhet för hans själ. Det var förfärligt att på en gång se sig skyldig och tro sig vara ren. Han var blifven det, hvarför han mest fasat: en menedare; och han fick sanna den besvikna sköldmöns profetiska ord att: ”grymma band fästas vid den

brutna trohetseden" [1]). Alla dessa stridiga omständigheter försatte hans ande i en qvalfull kamp, hvarunder han våndades, så att jernringarne i den brynja han bar brusto söndrr [2]). Det låg i sakens natur att ett väsende, af den beskaffenhet som Brynhilda, hvilken blott kunde älska en gång [3]), då hon i denna kärlek blef bedragen, ocksä i sin hämnd skulle blifva obeveklig. Det var ett helt lifs sällhet som måste gäldas, och hämnden fordrar lif för lif. Sigurd måste sålunda dö. Ej derföre att Gudrun tillmälat henne om en kränkt ära, ty den visste hon nog vara obefläckad, utan emedan kärleken, när den öfvergår till hat, fordrar offer, och då häldst dertill korar hvad som förut varit den dyrbarast. Han måste dö, emedan han kommit i contact med makter, mot hvilkas öfvervälde det menskliga förgäfves söker skydda sin existens.

Så ligger här grunden till Sigurds död vida djupare än i några, under ett par tvistande qvinnors ordstrid, lösligt framkastade beskyllningar. — Den ligger uti en sviken kärleks benägenhet att utkräfva sjelfhämnd; uti en fruktlös kamp med ödet, hvilket ofta fäller den herrligaste den bäste; och deltagandet fäster sig här så mycket djupare vid den fallne, som han, — ställd på gränsen mellan skuld och oskuld — utan eget förvållande råkat i en labyrint af motsägelser, ur hvilken han endast genom sin död kunde utgå.

Det är med möda, som man i Tysklands Brynhild, kan igenkänna Nordens Brynhilda. Hon är i d. Nib. Not en uppenbart sjunken, utan hållning, med helt andra egenskaper än uti Eddan, framställd person; och torde vara den, som mest förlorar bland alla, vid anställd jemnförelse. Hos henne är väl bibehållet en lemning af någonting dunkelt, vidunderligt och hemlighetsfullt, häntydande på en öfvermensklig eller, rättare sagdt, omensklig natur. Hon är begåfvad med en utomordentlig styrka [4]). Hon går väpnad i

---

1) Sigurdrifo-Mál. Str. 24.

2) Ut gékk Sigurþr
— — — — —
ok hnipnaþi:
svâ at gánga nàm
gunnar-fúsom
sundr of Siþur
serkr járnofinn. Edda Sæm. p. 206.

3) Brynhildar-Qvida II: Str. 39.

4) Hon förde en sköld som knapt 4 personer, ett spjut som knapt

brynja, hon sätter sig sjelf på spel i en tväkamp [1]), hon regerar öfver ett Fabelland och hennes makt är så stor, att tusentals kämpar deremot intet kunna uträtta; men detta allt innebär någonting konstladt och onaturligt, som ej förmår gifva henne det inre värde, eller den höghet, Edda henne tillägger. Man märker tydligen ett sträfvande att, genom yttre utmärkelser, såsom en ofatt kroppstyrka, skönhet, rikedom i klädsel etc., söka ersätta, eller åtminstone dölja hennes andes fattigdom och svaghet; och hon råkar derigenom i ett missförhållande, som måste göra henne ännu mera låg och obetydlig. Föröfrigt är hon såsom qvinna högst osmaklig [2]), nyckfull, utan högre intressen, och vill endast underkasta sig den man, hvars muskelstyrka är större än hennes egen. Hon uppträder i d. Nib. Not med stora anspråk och försvinner derur i all tysthet. Då hon sedan äldre tider ej är fästad vid Siegfried, och ej heller för honom hyser någon härlek, har hon endast bedrägeriet vid tväkampen och i brudgemaket att hämnas. Efter det fullbragta mordet träder hon också tillbaka i skuggan, och tillbringar sitt lif i alltsköns lugn. Hon nämnes blott en gång sedan [3]), och äfven här kunde hon lika väl uteblifvit, ty hon är numera utan all betydelse.

I Eddan deremot framstår Brynhilda såsom ett halft dæmoniskt, under högre makters inflytande kämpande, af förfärliga passioner genomglödgadt väsende, som aldrig faller ur den rôle, hon en gång blifvit bestämd att spela. Hon var Valkyria, och härmed angifves redan i början beskaffenheten af den natur, vi hos henne hafva att söka. Såsom sådan var hon ursprungligen begåfvad med en öfvernaturlig både andlig och fysisk kraft. Den sednare bröts af Oden sjelf, redan innan hon inträdde såsom handlande person i detta drama, och hon utmärker sig aldrig sedan i detta hänseende. För henne återstod således endast andens valplats; — men att hon på denna också genomkämpat strider, hvilka äro så mycket mera fruktansvärda, som hon åt dem öfverlemnadt sig med hela sin varelse, är just hvad dessa Sånger intyga.

Hon såg Sigurd, älskade honom, såsom hon blott kunde

---

tre, och kastade med lätthet en sten, som knapt tolf kunde bära. d. Nib. Not. Str. 416, 419, 425.

1) D. Nib. Not. Str. 326.

2) Gunther kallar henne sjelf: "ein angestlichez wîp." Str. 604: 4.

3) Str. 1425, 1426.

älska: med en gränslös, förtärande, outsläcklig kärlek; och emottog af honom trohetslöftet tillbaka. Hon blef besviken i denna sin kärlek, och på samma gång gjord till menederska; ty hon hade svurit Sigurd trohet, men tillika med ed utfästat sig att ega den, som red genom hennes trolleld; emedan hon var öfvertygad att han var den ende, som det förmådde. Då Sigurd, i Gunnars gestalt, kom in och fordrade uppfyllande af eden, måste hon blifva menederska antingen hon gaf bifall eller afslag. Att bringas härtill, och att se sin kärlek till den grad ringaktad, att den som varit föremål för densamma, friar i en annans namn, det måste hos en natur, sådan som Brynhildas, uppväcka ett outsläckligt hat. När hon dertill fann huru underlägsen hennes egen make var i allt, kommo afunden och svartsjukan till hjelp:

Ofta hon gångar
inom fylld af sorg
öfver is och snöfjäll,
mången afton
när å bådd gingo
han (Sigurd) och Gudrun. [1]

Beröfvad allt, fröjdar hon sig dock af "tanken grymma" [2]) på hämnd, och ger sig ingen ro förr, än denna är fullbragt; ja hon skonar till och med ej sitt rykte för att befordra densamma [3]). Men sedan detta mål är vunnit, ser hon också hvad henne tillkommer. Hon känner sig ej kunna öfverlefva Sigurd, och hon låter ingenting hindra sig ifrån att med honom anträda "färden långa" [4]). Hon bereder sig att dö. Den ädlare sidan af hennes character får mer och mer öfverhand; äfven hon veknar och "omtalar nu gråtande hvad leende hon hjeltarne budit" [5]). Aldrig framstår hon mera hög än under denna dödsberedelse, och det omsorgsfulla anordnandet af Sigurds bål, som jemnväl skulle blifva hennes eget. Hon offrar sig sjelf till försoning för sina brott. Ur det mot himmelen flammande bålets lågor utgår hennes mordbefläckade ande renad; hatet sofras der till hvad det ursprungligen varit: kärlek —, och hon hoppas att i ett annat lif med Sigurd njuta den sällhet [6]), hvaraf hon redan här blifvit delaktig, om ej "Urdas grymma domar kommit emellan" [7]).

---

[1]) II. Qvädet om Brynhild Str. 8. Afs. öfversättn.
[2]) Str. 9. [3]) Gripis-spá. Str. 47.
[4]) Brynh. Qv. II. Str. 42. [5]) Sigurdar-Qvida III: 19.
[6]) Helreid Brynh. 14. [7]) Brynhildar-Qvida II: 6.

Der Nib. Not, synnerligen den del deraf, som berör den egentliga handlingen, grupperar händelserna hufvudsakligen omkring tvänne hvarandra polariskt motsatta characterer: Chriemhilds och Hagens. Dessa personer äro afsvurna fiender, emedan den ena var Siegfrieds maka, den andra hans mördare. Den förre söker hämndens fullbordan, den sednare dess omintetgörelse. Båda sträfva de att göra inkräktningar på hvarandras områden, och sky inga medel för att bringa motståndaren på fall. Hela massan af föröfrigt uppträdande personer ordna sig på ena eller andra sidan, likt fiendtliga härar mot hvarandra, för att under dessas anförande drabba tillsamman på lif och död. Intresset är så uteslutande fästadt vid dem, och handlingens trådar så helt och hållet lagda i deras händer, att i jemförelse med dem alla de öfriga träda i bakgrunden.

Några ord nu om Chriemhild särskildt och hennes förhållande till sin Nordiska mothild. — Redan deruti, att på henne blifvit öfverflyttadt den Eddiska Grimhilds betydelsefulla namn [1]), ligger en antydning att vi hos henne hafva någonting annat att söka, än hos Nordens Gudrun.

Hon uppträder i Dikten liksom denna, med ett mildt och kärleksrikt sinne. Hennes sorg öfver den mördade Siegfried var gränslös och förfärlig, men den är dock mera ställd på yttre effectscener än inre djup. Man tröttas af den långt utdragna beskrifningen derpå. Nästan hvarje rad flyter af tårar, och man försäkras enständigt att någon annan omöjligen kan sörja så djupt. Hon skrek till och med så att borgen dönade och blod störtade ur hennes mund [2]).

Äfven Gudrun älskade sin fallne make; äfven hon sörjde vid hans lik. — Väl yttrade sig ej denna sorg i höga ångestskrän och stormande åthörder, men hon

var redo att dö,
då hon satt sorgfull
öfver Sigurd [3]),

ty hos henne var "kärleken starkast bland alla menskor ofvan mullen" [4]); och så länge Sigurd lefde var hon

högre än hvarje
Odens tärna;

men efter hans död

så ringa
som det fallna
löfvet i stormen [5]).

---

1) Grimmr-atrox; Hildr-Bellona. Edda Sæm. Hafn. 1818. 646, 666.
2) D. Nib. Not. Str. 950—4, 951—2.
3) Godrunar-Qvida. Str. 1. 4) Ibidem 17. 5) Ib. 19.

Scenen vid Sigurds lik, då Gullrönd ryckte bort duken från den dödes anlete [1]), och Gudruns samtal med Grane, som sorgligt lutade sitt hufvud, emedan han visste sin herre vara död [2]), äro skönt skildrade, och uttrycka hättre en ren, omätligt djup sorg än Chriemhilds alla exclamationer, hvilka ej heller med dem tåla att jemnföras. Rörande är dock dennas sista afsked af Siegfried, som ännu bibehållit något af den gamla renheten [3]). — Men härmed tager hon också farväl af alla vekare känslor, och hos henne föregår en märkbar förändring. Hon uppträder från denna stund såsom handlande person; — Gudruns tid är ännu ej kommen. Så mild och kärleksrik hon förut varit, så vild och hatfull blir hon nu. Hon aflägger sin qvinnlighet och någonting furialiskt, oerhördt och förstörande intar dess ställe. Hon känner att hennes förlust är oersättlig. Ett röfvadt menniskolif kan ej gifvas tillbaka, såsom en gjord beskyllning kan återtagas. Hon fordrar derföre hämnd, och inviger sig deråt med hela sin varelse. Alla medel blifva henne likgiltiga, blott de leda till målet. Hon försonar sig med sina bröder, för att insöfva dem i säkerhet; men lurar i sjelfva verket på hämnd, hvilken hon endast uppskjuter till lägligare tider [4]). Hon äktar en hedning, som hon ej eljest för alla verldens riken ville ega [5]), emedan hon tror detta befordra hennes afsigter. Efter att i 13 år, under djup enslighet, hafva rufvat på hämnd, och tillbragt 13 andra hos Etzel, skrider hon det stora målet närmare. Bröderna med deras följe inbjudas och ankomma. En series af mordscener öppnas, och Chriemhild är nu i sitt rätta element. Öfverallt är hon närvarande, öfverallt upplifvar hon den domnande striden. Tilliutetgörelsen måste blifva fullkomlig. Då slutligen alla andra äro döda, vänta Gunther och Hagen bundna hämnarinnans dom. Hon låter i fängelset afslå Gunthers hufvud. — Han har egentligen felat genom sin feghet, sin underlägsenhet och brist på sjelfständighet. Det ligger således mindre vigt uppå huru, eller genom hvem, han dör. Med den egenteliga, medvetna orsaken till alla olyckor, Hagen, är förhållandet annorlunda. Han har ej gjort sig värdig att stupa i ärlig strid, emedan han alltid handlat förrädiskt; icke heller hör han dö för någon annans hand, än hennes som han så djupt förolämpat. Detta blir också hans lott. Chriemhild, den per-

---

1) Godrunar-Qvida. Str. 13. 2) Godrunar-Harmr. Str. 5.
3) D. Nib. Not. Str. 1009—1011.
4) Ibidem 974. 5) Ibidem 1188—4.

sonifierade hämnden, har nu ändteligen kommit ansigte mot ansigte med honom, det personifierade brottet. Brottet måste underkasta sig hämnden, och först sedan båda äro döda, följer försoning. — Hon afhugger mördarens hufvud med den mördades svärd; men i och med detsamma är också hennes egen stund kommen, och hon faller för den gamle Hildebrand, som, här gående en högre makts ärender, såmedelst gör ett slut på detta förfärliga uppträde.

Olikheten med den Nordiska Gudrun är i ögonen fallande. Denna har vida mindre att uträtta, uppträder såsom handlande först sednare, och då emot helt andra personer. — På Chriemhild är hopadt att verkställa, hvad på flere jemnte Gudrun är fördeladt. Den förras handlingar utgå från, och bestämmas af henne sjelf; för den sednare har ödet mera öfvertagit förmynderskapet. — Med Chriemhild står, eller faller det stora verkets fullbordande: Gudrun lemnar endast bidrag dertill. Ja, man kan säga att Chriemhild, efter sin makes död, intager en från Gudruns så väsendtligt skiljd ställning, att hon blifver en för den Nordiska Sagan (i dess ursprungliga skepnad) fullkomligt främmande person. Häraf följer äfven att händelserna måste gestalta sig olika: Chriemhild ingår försoning med sina bröder, men förråder dem icke destomindre. Hon lockar dem i försåt och uppmanar utan återvändo till deras mord. Gudrun ingår likaledes förlikning med sina bröder, men blir dem trogen, och håller sina eder. Istället att locka dem i försåt, söker hon varna dem — genom i ringen Andvaranant iknutet varghår [1], — att ej hörsamma Atles inbjudning, och då striden, oaktadt hennes försök att stifta frid, utbryter, väpnar hon sig sjelf till deras försvar [2]. Bådas förfaringssätt kunna hafva sina förklaringsgrunder. Chriemhilds dels uti den Medeltidens åsigt, som satte kärleken såsom det högsta, för hvars kraf alla andra förhållanden måste vika [3], dels deruti att hon ensam allt ifrån början skulle genomföra hämndens verk, och således ej kunde se på de medel, som derför användes. Dikten synes dessutom älska att göra hennes framfart så ryslig som möjligt, och dertill bidrager en mened ej obetydligt. Hon ägde ock i sjelfva verket mera att hämnas än Gudrun. Sjelfva brottslingen, Hagen lefde ännu, och fortfor oupphörligen att icke

---

1) Godrunar Hefna. Str. 8.

2) Atla-Mál en Groenlenzko. Str. 49.

3) Författaren af Diu Klage sätter till och med detta brödrasvek såsom en Gudi behaglig trohet emot Siegfried. Diu Klage Str. 285 f.

blott håna hennes sorg, utan tillika, genom nya anslag, förhindra hennes planer.

För Gudrun återstod deremot intet egentligt föremål, hvaraf hon borde utkräfva hämd. Brynhilda, som deraf i första rummet gjort sig förtjent, hade gått henne i förväg, genom att hämnas på sig sjelf; — bröderna hade blott varit redskap i dennas hand, och deras straff såsom edsbrytare följde först sednare. Hon hade ju dessutom förtärt glömskans dryck, och egde således blott sina nya eder att minnas.

Chriemhild lefde utan fiendskap med Etzel, sin andre make, och försvinner från skådeplatsen omedelbarligen efter att på sina bröder hafva hämnats Siegfrieds död. Gudrun lefde i beständig osämja med Atle, hämnades på honom sina bröders död, men föres derefter nya öden till möte. Dessa voro ännu många och växlande. Efter att hafva dödat sina barn, låtit fadren äta af deras hjertan, dricka blodbemängdt vin ur deras hufvudskallar och mördat honom sjelf, gick hon till stranden för att "undanrycka sig Nornornas vidare förföljelser" [1]; men vågorna vägrade att sluta henne i sin famn; hon drefs till ett främmande land, och måste bestiga "brudbädd tredje resan" [2]. Med rörande enkelhet förtäljer hon alla sina sorger: det var henne hårdast att Svanhild trampades i stoftet, svårast att de lönligt dräpte Sigurd, grymmast att den hale ormen gnagde sig in till Gunnars lefver och hvassast att de skuro hjertat ur Högnes bröst [3]. Och med en uppmaning till Sigurd att minnas deras öfverenskommelse att mötas i "det andra ljuset" [4]) slutar hon denna skildring af sina öden, vid hvilkas förtäljande alla "männers bröst skola blifva lättade, alla qvinnors sorger mindre" [5].

Vi hafva sagt att Chriemhild efter Siegfrids död genom sitt handlingssätt blir en för den Nordiska Sagan främmande gestalt; och vi tillägga: att Gudrun i jemnförelse med henne är — om man så vill — en underordnad person. Men detta har sin orsak ej i Gudruns egen svaghet och obetydlighet, — ty dermed var hon på intet vis behäftad — utan deruti att jemnte henne stå andra, som också taga uppmärksamheten i anspråk, då deremot Chriemhild — med undantag af

---

1) Godrunar-hvata. Str. 13. 2) Ib. 14. 3) Ib. 16, 17.

4) Jfr a. st. 19 med Atla-mal Str. 89.

5) Godrunar-hvata Str. 21.

Hagen — är den enda som deraf sätter sig i uteslutande besittning. De Eddiska hjeltarne och hjeltinnorna äro alla, hvar i sin mohn, gigantiska, och ögat fäster sig derföre mindre ofrånvändt vid någondera särskildt, då deremot i d. Nib. Not Chriemhild nästan ensam reser hufvudet öfver alla de andra, nedom henne stående, mer eller mindre underordnade bipersonerna.

Gunnar kan naturligen ej, i följe af sin medverkan till Sigurds död och svikandet af sina eder, vara den Nordiska diktens älskling, men han står dock i allo vida öfver sin Tyska mothild. Han är svag, inbunden och bedräglig; men så låg, feg och lumpen som Gunther är han dock ej. De förhållanden, uti hvilka han råkat, göra hans brott mindre afskyvärda, då deremot Gunther ej ens häri eger någon ursäkt för dem han begår, eller rättare låter begå. Gunnar medgifves dessutom att, genom en med heroiskt hjeltemod undergången död, försona sin blodskuld, då deremot Gunther i all tysthet mister hufvudet. — Vid sitt frieri till Brynhilda var det ej feghet, som afhöll Gunnar från att intränga i den flamomgifna borgen. Grane — som han lånat af Sigurd, då hans egen häst Gote ryggade — ville ej gå under honom i elden, men väl tordes han rida [1]). Gunther deremot blef förskräckt vid åsynen af Brynhilds styrka, och i tvä-kampen är han endast en Marionett, till hvilken Siegfried håller tråden. Sjelf gör han ju endast åtbörderna och låter denna bestå striden [2]); ja! vid kapploppet går det till och med så långt att han af den osynlige Siegfried släpas fram till målet [3]). En ännu slätare figur gör han i sjelfva brudgemaket, der han, bunden till händer och fötter, på väggen upphänges af sin unga brud [4]). Brytandet af troskapseden blir ock, hvad Gunnar beträffar, mindre vederstygglig, emedan han trodde att Sigurd svikit honom, och dervid leddes af en blind passion för Brynhilda, som i motsatt fall hotade att öfvergifva honom. Då mordförslaget framställdes, blef han vred "och tyngdes ned af Sorg" [5]); men vilkoret var för hårdt, ty "det hade icke ofta timadt att från Konungar qvinnor gingo" — säger Sången [6]). Gunther blef genom Sigurds ed öfvertygad om hans oskuld [7])

---

1) Edda Sæmundar p. 205.
2) D. Nib. Not. Str. 429. 3) Ib. 457-4. 4) Ib. 588. 1, 2.
5) Brynhildar-Qv. II: 13. 6) Ib. 14.
7) D. Nib. Not. Str. 805.

— i förhållande till Brynhild — och lofvade att glömma saken, men gaf sedan efter för Hagens uppmaning till mordet, utan annan orsak än en oförlåtlig slapphet. Ja! han förnedrar sig till och med ända derhän, att, genom en låg osanning, påstå inför Chriemhild det Hagen är oskyldig [1]), då deremot Gjukungarne, sedan brottet en gång var utfördt, ej drogo i betänkande att erkänna sig såsom gerningsmän, och erbjuda bot.

Om hans utomordentliga tapperhet har d. Nib. Not särdeles myeket att förmåla, men man kommer ej heller under fund med hvaruti den består; Gunnar eger deremot onekligen denna i hög grad, och ett mod, som herrligt framlyser under hans sista strid hos Atle, men isynnerhet då han, bunden till händerna, kastad i ormgropen, slår sin harpa med fötterna, så att sjelfva ormarne deraf tjusas [2]).

Enligt den Nordiska Sagan är det en af Gudruns bröder [3]), som föröfvar mordet på Sigurd, enligt den Tyska är det en af brödernas riddare. På denne sednare, **Hagen**, har blifvit öfverflyttadt allt hvad i Eddan **Högne** och Guttorm dervid hafva att uträtta, hvadan ocksà Gernot och Giselher ej blifvit ställda i någon närmare beröring med hufvudhandlingen. Man kan säga om Hagen, med ännu mera skäl än om Chriemhild, att han är en för Nordiska diktningen nästan främmande gestalt; ja! den som, vid anställd jemnförelse, derifrån mest aflägsnar sig. Vill man detta oaktadt till honom der söka en motbild, står Högne närmast, ehuru frändskapen är ytterst ringa. Chriemhild har åtminstone sin kärlek gemensam med Gudrun, men hvad återstår hos Hagen, som påminner om Högne, utom namnet? — Högne är en frisinnad, öppen och ärlig natur, som härutinnan vida står öfver sin broder Gunnar. Hagen raka motsatsen: lömsk, inbunden och svekfull. Högne afråder från Sigurds mord; Hagen är upphofvet till Siegfrieds. Högne mera underordnad såsom handlande person, Hagen tvertom.

---

1) Der Nib. Not. Str. 986.

2) Havrpo tók Gunnarr
— — — — —
slá hann svâ kunni
at snótir greto:
klucko þeir karlar
er kunno görst heyra,
rikri ráþ sagþi,
raptar sundr brusto. Atla-mál. 65.

3) Enligt Hyndlu-ljód, Str. 26 var Guttorm ej Gjukes son.

Härtill kommer att då Högne, genom sina egenskaper bär forntidens prägel, Hagen bland alla characterer i d. Nib. Not, genom sin reflecterande natur, framstår såsom mest modern. Hos honom utgår allt från egen sjelfbestämmelse, och det är genom medvetandet häraf, som han utöfvar ett så stort inflytande. Men härmed förenar han någonting rått, barbariskt och grymt i sitt skaplynne. Det är han ensam som förorsakar allt det onda, alla de brott, som slutligen till sista man utplåna det Burgundiska Konungahuset. Hans grymhet är ofta omensklig, och han mördar mer än dels af kärlek för sjelfva mördandet. Så kan man ej upptäcka någon rimlig orsak till Siegfrieds mord, — om ej en inre grund, som har sin rot i motsatserna af deras naturer — ty den föregifna att hämnas Brynhilds skymf, har väl deri ringa del. Han är i allo Gunthers onda genius, och med sitt: "låt mich den schuldigen sîn" [1]) förleder han honom till de gröfsta missgerningar. Skuld eller oskuld äro för honom likgiltiga, blott han vinner sina ändamål. Men från den stund han genom Flodjungfrurnas spådom göres underkunnig om sitt förestående öde, blir han ännu mera förfärlig. Han börjar med att fresta nödvändigheten — genom försöket att dränka Gunthers Kapellan — [2]) och då detta ej hjelper, trottsar han den. Öfvertygad att han måste gå under, uppbjuder han allt som kan störta honom och kamrater rätt djupt i det föreståendes oundvikliga afgrund, såsom ville han åtminstone göra sitt fall så colossalt som möjtigt. Han mördar Färgmannen, han sönderslår skeppet, han underlåter ingenting, som kan reta Chriemhild, han visar sig mot henne onödigtvis rå och förolämpande, och erinrar henne med flit om Siegfried; han bekänner sig vara mördaren, uppretar sjelf Hunnerna och dödar Chriemhilds son för att göra saken riktigt ohjelplig. Väl kan ej frånkännas honom tapperhet, oförskräckthet och ståndaktighet, hvilka isynnerhet lysande framstå i den sista kampen, och han har dessa egenskaper gemensamma med Högne; men huru olika äro ej deras motiver! För Hagen är all storsinthet främmande, allt ädelmod okändt; det är drifven af dessa, som Högne erbjuder sig att dö [3]). Väl bor ännu trotset i sista stund på Hagens läppar, och det är med förnekelsens hånleende, som han går sin död till möte; men detta är af helt annan art, än det som sväfvar öfver Högnes drag, då hjertat skäres ur hans bröst [4]).

---

[1]) D. Nib. Not. Str. 1071. [2]) Ibidem 1516.
[3]) Atla-mál. Str. 65. [4]) Ibidem 64.

Den Nordiske Atle är den Tyske Etzel. Man har velat låta den sednare häntyda på Hunnernas Konung Attila [1]). Vi lemna oafgjordt huru sig härmed kan förhålla, (säkert är dock att han i sin närvarande gestalt har högst ringa, som om denne påminner) och foga endast några anmärkningar beträffande det olika sätt, hvarpå Eddan och d. Nib. Not låta honom uppträda.

Atle är en rå och grym barbar, som för att komma åt Niflungarnes skatt [2]) inbjuder Gjukungarne, Gudruns bröder, och på det omenskligaste sätt tager dem af daga. (Förebärandet att hämnas Brynhilda, hvars död han tillvitade dem, är blott ett svepskäl, då han redan tagit bot för henne, genom att äkta Gudrun) [3]). — Förut säges han jemnväl dödat Grimhild för att såmedelst erhålla hennes skatter [4]). Hans grymhet blir dock på ett förfärligt sätt straffad af Gudrun, som med egen hand mördar honom, efter att hafva låtit honom förtära den spis, hvarom talas i Atlamál, Str. 82, 83. Föröfrigt vinner han sin egenliga betydelse derigenom, att han var bestämd att af Gjukungarne utkräfva hämnd för deras svek emot Sigurd [5]); och det ligger en djup mening deruti, att detta skulle ske just genom Brynhildas broder.

Etzel är Atles fullkomliga motsats. Han har blifvit en gammal svag, beskedlig gubbe, som, sedan hans första gemål Helke dött, friar till Chriemhild, hvilken han naturligen ej kan fordra såsom blodsbot för Brynhild, dels emedan denna lefde och mådde väl, dels emedan han med henne hade intet att beställa. Någon särdeles snikenhet efter Nibelungarnes skatt röjer han icke heller. Det är på Chriemhilds enträgna böner, som han bifaller hennes bröders inbjudande; och det säges uttryckligen, att han ej anade något derunder liggande svek [6]). Han visar också all upptänklig artighet emot sina gäster, och söker städse afvärja all strid och split.

---

[1]) Die Deutsche Heldensage v. W. Grimm. Göttingen 1829. s. 67—71.

[2]) A. St. sid. 8 säges: Auch Scheint es in der Edda noch nicht die Lust nach Fafnes Gold zu sein, welche den Atle zum Verrat an den Gjukungen treibt, sondern gleichfalls die Pflicht, den Tod der Schwester Brünhild, den er ihnen zur Last legt, zu rächen. Vi hänvisa till Sig. Qv. II: 5, Godrun. Hefna 22, 28, 29 såsom bevisande motsatsen.

[3]) Niflunga-lók.

[4]) Atla-mál. Str. 56.

[5]) Sigurd. Qv. III: Str. 15.

[6]) D. Nib. Not. Str. 1692—2.

Då denna, det oaktadt utbryter, råkar han i myeken ångest, gör knäfall för sin vasall, Rüediger, med bönfallan om hjelp mot sina svågrar [1]); och när blodbadet är slutadt gråter han af sorg och bedröfvelse [2]).

Detta likar sig illa för en person, som skall föreställa den stränge, kraftfulle och vilde Nomadhöfdingen, vid hvars minsta vink konungar darrade, och som ansågs så förstörande, att intet gräs sades växa på den jord, hans häst en gång trampat. Atle är denne då vida mera lik, äfven hvad som rörer skildringen af hans gestalt och utseende [3]).

I allmännhet är det stor brist på hållning i Etzels character. Med all sin makt [4]) är han utan betydelse. Han har ingenting att uträtta, emedan Chriemhild gör allt, och då han någongång vill visa sig som man, nekas honom äfven detta: ja! det går till och med så långt, att hans underordnade, för att afhålla honom från striden, dit han vid ett tillfälle vill begifva sig, med våld föra honom tillbaka [5]). I stället att föra sina talrika kämpar an, och med dem försvara sig mot Burgunderna, sitter han stilla såsom åskådare, under det hans folk nedhugges man för man, till dess han blir ensam qvar.

Det är således förgäfves dikten, såsom vanligt med mycken ordrikedom, söker öfvertyga läsaren om hans lysande egenskaper; och Atle, ehuru litet om honom är sagdt, och detta endast utvisande råhet och barbari, är då till sin character i allo vida bättre hållen.

Föröfrigt må nämnas, att åtskilliga bipersoner i Eddan förekomma, hvilka ej nämnas i der Nib. Not, såsom Reigin, Fafner, Griper och Heimer; hvaremot denna tillfogar många andra, i Norden obekanta, förnämligast Dietrich [6]), Rüediger och Volker; men hvilka dels såsom varande af mindre vigt, dels såsom ej för båda Dikterna gemensamma, vi här anse oss kunna förbigå.

---

1) Etzel der riche flêgen ouch began,
Si buten sich ze fuoze beide für den man.
D. Nib. Not. Str. 2089. 1, 2.

2) D. Nib. Not. Str. 2314. 3.

3) Se härom Edda Sæmundar hinns Fróda. Havniæ 1818. II: 401, 949.

4) D. Nib. Not. Str. 1175, 1184. 2, 3.

5) Man muos in bi dem vezzel ziehen wider dan. Str. 1959. 3.

6) Nämnes väl i Eddan, men endast i förbigående.

Sammanställa vi nu de hufvudmomenter, som blifvit vidrörda under gången af denna jemnförelse, låter sig deraf förnimmas, ej mindre huru olika samma sagoämne gestaltat sig i olika nejder, utan äfven hvilkendera fortplantningen, som, i renhet, djup och sjelfständighet, är den andra öfverlägsen. Vi vilja endast upprepa att de omständigheter, vid hvilka de Eddiska Sångerna fästa den djupaste betydelsen, neml. den öfver Niflungaskatten hvilande förbannelsen, Sigurds och Brynhildas kärlek, deras deraf betingade död och Gudruns hämnd öfver sina bröder, äro nästan spårlöst försvunna ur der Nib. Not; och att i deras ställe der inträdt en oerhörd, men betydelselös, mängd guld, ett nästan utan orsak föröfvadt lönnmord, och en för detsamma ingången, men genom trenne brodermord bruten, försoning. — Och må detta vara nog att ådagalägga det osanna i deras påstående, som sätta de Eddiska Sångerna i inre värde under der Nib. Not, äfvensom det orimliga i deras, hvilka trott sig finna de förra vara omdiktningar, om ej af den sednare, så åtminstone af den sagokrets som genom densamma representeras. Det är lättare att göra en klar källa grumlig, än den en gång grumlade åter klar. Och att den Tyska Sagobehandlingen står i detta sednare förhållande till den Nordiska, låter sig svårligen bestridas. Må man derföre afstå från ett obilligt upphöjande af den ena på den andras bekostnad. Må man låta hvardera för sig gälla hvad den kan, och båda vederfaras rättvisa! — De hvarken behöfva eller förtjena något bättre; och skola då sjelfmant intaga den rang, hvardera med rätta tillkommer.

